

Almanach

För Skott=Året

Efter Frälsarens Christi Födelse,
1832.

Vill STOCKHOLMS Horizont,
Belägen wid 59 grad. 20 $\frac{1}{2}$ min. Polhögd.

Efter

Hans Kongl. Maj:ts

Nädigste Stadgande

Utgifwen af

Deß Wetenskaps=Academie.

Stockholm, P. A. Norstedt & Söner.

Er. säljes häftadt och kluret för 4 Skillingar B:co.

Om Hampodling.

Bland de ämnen, som från våra grannar i stor mängd införas, oaktadt de hos oss till samma godhet med fördel skulle kunna frambringas, intager Hampan otwifwelaktigt ett af de första rummen. — Man har ansett des afkastning icke tillräckligt motwara omkostnaden wid odlingen, och i sölsd härar, i de flesta trakter af riket, utbytt den emot andra kulturvärtier. Huswudorsaken till detta Hampodlingens wanvuxte i Sverige torde dock vara, att densamma icke drifwits med tillbörlig känedom och noggranhet, och det är för att undanröddja dylika hinder sölsjande underrättelser meddelas.

Walet af Land och des beredning.

Till Hampoland wäljes en djup, fet, lös, myllig och helst något fuktig jord, såsom wäl brukad kärjord, likwäl icke för kall och sur, i hwilken händelse hampan för sängsamt mognar. Djup, sandig termyska är särdeles god. Då likwäl på så ställen, undantagande i granskäpet af släder, der tobak eller jordfrukter blifwit odlade, sådana jordmän är till sinnandes, måste den bästa som är att tillgå, genow tillräcklig gödsfels påföring och blandning, samt slilig trädning och harsning, göras till detta ändamål tjenlig. Den mest påsande gödslet är wäl brunnen spångbbsel. På kallare jordmän förtjenar hästgödslet företrädet, på warmare boskapsgödslet, dock måste båda slagen vara wäl brunna. Göddningen sker bäst om hösten, då gödseln genow nedbäres med plog eller arder. Om wären, så snart jorden tillåter, trädes på nytt, och ett par weckor sednare snedås och harswas; i forthet landet göres på möstligaste wis luccert, ju djupare des bättre.

Frö till utsäde.

innan frö till utsäde användes bör det förut pröfwas, om det är lifligt, genom utsäende af något litet deraf i fuktig och warm jord. Kännetecknen på godt hampfrö äro, att skalet är fint, hårdt och glänsande, mörkgrått till färgen, icke bräckes, buklas eller blir dammigt om en liten näpve deraf gnuggas i händerna, utan snarare derigenom erhåller en skad glans, samt att skalet uppfyllas fullkomligt af en söhhwit kärna. Små lätta, strumpna, gulaktiga eller bleka frön, som lätt buklas, kunna alldeles icke begagnas till utsäde. Lättast skiljes det dugliga och odugliga fröet från hwartannat, då alltsammans slås i watten och omröres. Hwad som sjunker är godt, det flytande dåligt. Fröet bör ej vara gammalt, helst af sista årets frö. Man har påstått att groningen påskyndas, om det före såningen förwaras 2 å 3 weckor i kallare.

Såningen

sker sednare än wärsädens, merendels i slutet af Maj eller början af Juni, dock olika i rikets särskilda landskap, och i allmänhet så snart inga nattfrostor mera äro att befara, emedan hampan för dessa är särdeles bmtällig. Man wäljer till denna förrättning så torr wäderlek, att jorden icke klimpar sig. På torrare och fetare jord kan sås något tidigare än på kallare och magrare. Nadsåning är wäl den mest påsande, men då härtill fordras särskilda redskaper, hwilka äro icke äro nog allmänt spridda, kan såningen äfwen ganska wäl ske med handen. Till rättelse för den sående utmärkes först genom färör bredden för hwarje kast. Sæddens tätthet beror af fröets och landets godhet. I tjenlig jordmän och med godt frö anses $\frac{3}{4}$ tunna på tunnlandet wara lagom. Medmyllandet sker med en lätt hars. Förrättas myllningen med arder eller billhars, måste dessa så stäl-

las, att de icke gå djupt och begrafs wa fröet, hwilket då sent, eller aldrig, uppkommer. Gammalt frö gror alltid långsammare än nytt. Efter 3 till 4 år har det wanligen förlorat all gröningskraft. Hampfrö bör ej gerna läsa på den åker der det wurit, utan utbytas mot främmande, annars försämräs wårten.

Till des de unga plantorna wäl rotat sig, måste hamplandet skyddas för foglar genom noggrann tillsyn och så kallade hampspöken, som till form, klädnad och ställe ofta ombytas. Största förödelelsen sker om morgnarna före solens uppgång och om aftnarna mid och efter nedgången. Wårten fordrar sedan ingen särdeles åtgärd förr än blomningen är förbi eller hampan dammar, samt gallhampan börjar gulna.

Gallringen.

Gallhampan kallas de stånd, som endast hafwa en blom, eller släppa frömjöl, men icke bära något frö. Kort efter sedan frömjölet från dessa stånd börjat ryka, och de andra, eller fröstånden, hänga sina blomtoppar, är tid att företaga utgallring af gallstånden, hwilka om de längre lemnas, endast stå sig till skada. Gallringen sker bäst på följande sätt: på tre alnars afstånd från ena renen boppar man en gång genom åkern, af en alns bredd, i hwilken gång man upprycker både Gall- och Fröhampan, hwilka åtskiljas, om de wisa olikhet i längd och grönska, för att särskilt rötas, i annat fall rötas de ofskilda. Sedan denna gång är bopnad ända till nästa ren, upptages en dylik på tre alnars afstånd ifrån den samma, och så vidare bliver heta åkern. Ifrån dessa gånger uppryckes sedan med lätt het den på båda sidor om gången bland fröhampan besintliga gallhampan, och under denna förrättning tillses noga att fröhampan aktas för brytning och trampning. Den uppryckta gallhampan samlas efter hand i små knippor, bindes sedan i större, och befordras till rötning.

Fröhampan uppryckning.

Så snart större delen af fröen mognat, är tiden inne till hampan uppryckande. Detta igenkännes deraf, att stielkarne blifwa hwita wid roten, gula på midten, och öfwersta topparne tillika med bladen blekgröna, samt fröbylsorna börja bopna sig, så att fröen framlysa med en glänsande yta, och utfolla, då man står derpå. Denna tid utwisas äfwen af småfoglarnes ankomst till hamplanden, som nu måste på ofwan angifne sätt waktas. Det är wigtigt att noga afpassa den rätta tiden för uppryckningen, ty sker det för tidigt, sås oduqligt frö, sker det åter för sent, äro fröen utfallna eller af foglarna förörda. Twå till tre dagars försummelse härutinnan kan göra betydlig skada. Infaller wid denna tid hastig torka efter regn, bör arbetet utan uppskof företagas. Ett stånd uppryckes i sender, och så snart man fått handen full, hopbindes knippan med ett band af kryppvide eller halm, sedan toppen förut blifwit slagen mot bradden af en så, som man för detta ändamål har till hands. Detta sker för att förekomma spillning af de frön, som sitta löst och äro de mognaste och bästa till utsåde. Knippan sättes sedan på marken med rotändan ned, och man forskar på samma sätt till des man samlat ett större antal knippor, som alla ställas bredwid hwarandra, så att de bilda en art skul, hwilken betäckes med halm, för att hindra foglarnes åtkomst.

Fröets samlande.

Sedan knipporna någorlunda torkat, ställes en stol på ett lafan eller stor duk, och hwarje knippa, af den långa och bästa hampan, slås några gånger mot såtet af stolen, då det frö, som efter uppryckningen mognat och lofnat, utfaller. Härwid bör noga aktas att stielkarne icke bräckas. Det så erhållna fröet förwaras tillsammans med det wid

uppryckningen samlade, till utsäde, men bår först wål tor-
kas på ett lustigt ställe, utbredt t. ex. på en wind eller
förrer gölf, der det till förekommande af mögling som of-
taft wändes och omröres, helst om man af utrymmet nöd-
gas lägga det något tjockt. Wid fuktigare wäderlek torkas
det bäst i en lindrigt eldad kblna eller ria. Wid allt detta
aktas det noga för trampning. I stället för att slå knip-
pornas toppar mot ett stofsäte, kunna de äfwen slås mot
ett större säll eller risel, som ställes på en duk. Frben frän-
sällas härigenom från wipporna. Äfwen kan man begagna
tweenne horisontela balkar, satta en å hwardera sidan af
den arbetande; man slår då knippan först mot den ena och
sedan mot den andra, och samlar på detta sätt tweenne sor-
ter frö af olika godhet. Sedan knipporna sklundas äro
drostade, afstrykas de bfriga ännu qwarfittande frben tillika
med sina hylsor, med en linknoppskam, utbredas tjockt på
loge der de tröskas lindrigt med kappar eller små flager,
och kastas till urskiljande af de bästa, hwilka dock alltid äro
betydligt sämre än de genom drostningen skrut samlade, och
icke till utsäde böra användas. Frbet rislas, sällas och
wannas, för att på allt sätt befrias från orenlighet och
dam, och torkas wål innan det i tjockare lager förwaras.
Hwad som af hampfrben icke till utsäde kan eller behöfwer
användas, begagnas till oljepräskning, dock erhålles natu-
rligtwis ymnigare olja af de mognare frben än af de bfriga.

Sedan alla frben äro afstrukna, bruka somliga mot en
i åkern fastad klymma afbugga rötterna, hwilka äro hinder-
liga wid den bfriga handteringen, och gifwa en obuglig
tåga. Wanligen underlåtes dock detta arbete såsom dyrt
och sinkande.

Om bewarande af lemningar från forntiden.

Wid flere tillfällen träffas i jorden eller i sjöar och wats-
tendrag märkwärdiga fornsaker, såsom gammalt mynt eller
äldre arbeten i guld, silfwer, koppar, metall, flinta eller
andra stenarter. Kongl. Förordningen af d. 17 April 1828
stadgar att Upphittaren bår sådant fynd till Kongl. Maj:t
och Kronan hembiuda, samt sjelf eller genom Kronobetjente
besamma till Konungens Befallningshafwande Skyndsamlin-
gen aflemna, jemte underrättelse huru och hwar det blif-
wit anträffadt. — Guldses fyndet erhåller upphittaren des
fulla wärde och en åttendedel deröfwer; i annat fall blifwer
fyndet kostnadsfritt honom återstaldt. — För de fornsaker
som icke äro af ädel metall undfår den dem sunnit betaf-
ning i lika mån, enligt beräkning af hwarje synds weten-
skapliga wärde.

Den, som fynd icke angifwer utan nedsmälter, undan-
döljer eller till andra förtyrtrar, skall, då sådant upptäckt
blifwer, mista hwad deraf är i behåll, och böta dubbelt så
mycket som han nedsmält, undandöligt eller förtyrtrat.

Ättehagar, stensättningur och alla andra på marken be-
sentlige gamla minnesmärken, så ingalunda förändras, rub-
bas eller förstöras på annat sätt än som ofwanberörde, i
alla Ryrkor tillgängliga, Kongl. Förordning medgifwer.